

جایبار (عسگرزاده) باغچه‌بان

آذربایجان تورکجه‌سینده یازدیغی اثرلریندن اورنکلر

صابره

فخر اندر خاکی- مزارین ذاتی- پاکینلا سنین،
چون شرافت‌باب اولوبدور ذاتی- پاکینلا تراب.
اول قارا خاکی ایشیق‌لانديرميسان خورشیدوار،
بیزلری طولمته قويدون، ائيله‌دین سن احتجاب.

بالاجا فنلیتون

واعظ:

خلقه وعظ ائيله‌بیرم حيله و افسانه ايله
مؤحترم آیلاری اطرافیم خلقی بیغارام.
باغلارام یاخشیجا تقلید ایپینه اونلاری من،
من هارا نوختالی اولسام، اولاری نوختالارام.

حکیم:

سنچمه‌سم کیم ناخوش اولسا من اونون عیلتینی،
اوندا درمانلاریمی هر قدر اولسا سینارام.
بیر زامان گوردوم علاجیم کی، کسیلدی اوندان،
اونو چوخ حورمت ايله قیره طرف یوللایارام.

موللا:

گونده بیر عؤورته من اون کره کابین کسرم،
هره‌سیندن اولارین آلتیجا شاهی آلام.
هنی قوراندان، نامازیندان، ندریندن یئتیشیر،
خرجه‌رم گنن بولونا ساققالی الوان بویارام.

مرثیه‌خوان:

باشلارام شور ايله شهنازی سر- مینبرده،
هنی «آغام وای» دئیرم، قیشقیرارام، باغیرارام.
هر ادا ائتمه‌لی اولسام، بو سؤزون موختصری،
اومتین پولون آلیب گوزلرینی ایسلادارام.

اعیان:

منی تنقید ائله‌مین اولسا قازنئلرده، یقین
پول قویوب چالیشارام اول ایشین اوستون آچارام.
نه زامان کی، او ایشین موخبیرینی تاپدیم من
بیر بنش-اون شاهی وئریب اونو من تنز تاپدادارام.

هوسلی:

نه قدر اولسا چتین رول، اونو من مشق ائله‌مم،
چیخارام صحنه‌یه هر تئور اولوسا اوینایارام.
من قریب‌سیر اولاراق یاخشی قرخمالی «آشیق»
نالیزوس* اولماسا دا، اوردا اوزومدن توخورام.
* ازبردن

بزاز:

نه قدر کاسیب آدم اولسا، اونو آلدادارام،
آرشینیندا چیتیمین بیر شاهی آرتیق آلام.
نیسیه اولسا دا هنج یوخدو زیانیم اوندان،
وئکسیل آلام، من اونون اوستونه تنزیل قویارام.

باققال:

دوکانیمدا ساتیلان قاتیق اگر کؤهنلسه،
توربایا دولدورارام، من اونو بیر ده ساتارام.
آجیمیش یاغ نه قدر اولسا معطل دئییلیم،
داها دا خئیر ائلییر من اونا قویروق قاتارام.

آشباز:

یای گونو بوزباش اگر ساتیلمایب قالسا
من اونو دوزلویوب اوچ گون ائله‌جه ساخلیبارام.
ائله کی، گوردوم اونا آزجا قالیب قورد دوشسون
اونو من تاپدا لاییب لوله کباب ساز لایارام.

قنادی:

نه قدر زیرت-زبیل، یا شکرین اولسا کفی،
اونو ساللام پاتیلا بیر-ایکی باش قاینادارام.
ساتارام قیرمیزی ساققالار ايله کندیلره،
من خمیره آدینا چوخلو اوشاقلار قیرارام.

دلک:

بیری بیر شاهی-حجامت قویارام، دیش چکرم،
کلیب سولقان سالارام، گاهی ده من قان آلام.
ایق اوستونده گزیب موشرینی آختارارام،
هارادا راستیما گلسه اورادا خیخلادارام.

پاپاچی:

بؤرکچولوکده من اوزوم کامیل اولان اوستادام،
ایسته‌بیرسه کیم اونا بیرجه دنه بؤرک قاپیرام.
چکرم وزنی اولادوز اون ایکی گیرونکه،
دئمه‌مین اسکیک اولان واختدا من پول آلام.

ایروان آیاچی‌سی:

نه قدر کندلی، کسکلی تۆکولوب گلسه بورا،
آرابانان شالاغی موفته‌جه اوندان آلام.
دانشیب ایسته‌سه حاقین یازغیم گلمز اونا،
قارنینا بیرجه تپیک، بوینونا بیر شیپ سالارام.

باشماقچی:

دیکدبان باشماغیما پول وئرن آدم اولسا،
ساغرینین آلتینا گوندن دخی آستار قویارام.
دوست آدم اولسا او بئرده تاماحی آز ائله‌رم،
هر تایا بیر-ایکی گیرونکه قدر نال چالارام.

درزی:

قونشولار بیر «پلاش» آبنش مانات آلسا، من اوزوم
اوچ ماناتا بیر اوزون دون تیکرم ده، ساتارام.
بیرجه پالتون اولار اون گونده باچارماز تیکسین،
اون دنه پالتونو من بیر گونه حاضیر لایارام.

نچار:

خوزنیینلر هامیسی قونشولارین ایشلدور
منن اوزوم یوخسا اولاردان دا گوزل ایش یونارام.
ایندی اما پيله‌کان‌سازلیغا دا یوخدو بولوم،
راضی‌یام ایش وئرن اولسا من اودون دا یارارام.

بنا:

آلتيجا عباسی هر گونده منیم حاقیمدی،
صوبحدن آخشاما تک گون قاباغیندا یانارام.
گننه هر واخت اوشاقلار فارالیر آجلیقدان،
من اوزوم ده ایلین اون پایینی لاپ آج قالارام.

ایروانلی ذاکر:

او زاماندان کی، منیم آدیما شاعیر دندیلر،
عقلیمه گلسه منیم هر نه جور هدیان، یازارام.
تازه مذهب سوزونو ثبت اندرم نوحمهده،
عرفایا دولاشیب، سینه ووروب، باش آچارام.

درویش:

چار سودا، کوچمهده، یا قهوهده، یا مسجدده
ناجای توولایارام، آغزینی بیردن آچارام.
پول بیغیب، جوشه گللب، شووگیله «یا هو!» دئیرم،
چوخ توپورجک داغیدیب خالقین اوزون ایسلادارام.

قازنتچی:

من قازنت یازماغا چوخ زحمت ایله ایذن آرارام،
چالیشیب میلتي قانديرماغا سوزلر یازارام.
آلماز اما نهدن ایسه بو موسلمانلار اونو،
علی قویونوندا چکیب آه، منتل قالارام.

تفاخیر

کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

اوزادیب ساققالیمی، پیسیریمی برکیدرم،
گونده مین تۆور موسلمانلارا تزویر اندرم،
حق دانیشسا کیم، اونو فؤورجه تکفیر اندرم،
حاشا لیللاه! کی، بو اخلاقیمی من ترک اندرم.
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

یئیرم من او قدر، دونبگیمی ساز اندرم،
بویارام ساققالیمی، هم باشیمی داز اندرم.
گونده مین شعبدهیه میلتي آغاز اندرم،
گیریشیب حیلهمه من اولنارا مین ناز اندرم.
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

نه قدر باشا سالامیلتي بو اهل-قلم،
ایش گۆرنمز، بو یقینیمدی اولار خامدی هلم.
بیرجه یول قیرمیزی ساققالیمی من تریدرم،
کف منیم، نشنه منیم، هر نه کی، بیلسم اندرم.
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

نه قدر بیجلیک اگر، گندیسه اولنار عمله،
دوشمهیب باشا بو میلتي هله هنج بیرجه بنله.
بس منیم بیجلیگیمی بیلیم اولار هنج هله.
قورموشام من اولارا گۆر نجه بیر زوربا تله.
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

مینمیشم اولاری، هر بیر طرفه من سوررم،
هر نه اولنار قازانیر من یئیرم، کف گۆررم.
سورارام قانلارینی، جانلارینی هم اوزرم،
کیمسه بیلمز نه قدر گیزلین ایش اولسا گۆررم.
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

موفته چای، موفته شکر، موفته بادیمجاندی منیم،
موفته آش، موفته پلوو، موفته فیسینجاندی منیم،
موفته حورمندی منیم، موفتهجه قلیاندی منیم،
موفتهدیر رنگ، حنا، ساققالیم الواندی منیم.
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

موختصر سؤیلهمهلی، گلی گننه ماهی-صیام،
پیش-چشمیده ورار حالقا موریدان تامام.
و عظ - افسانه ایله خلقه گننه دام قورارام،
کیسه دولدورماغا بیر واخت گللب ختم-کلام،
کوپهده میلتي قاتیق کیمی من چالخالارام،
کرهسین ایشلدرم، آیرانینی هم یالارام.

کیشمیش و موللا

بیر آتا، بیر اوغول و بیر قارداش
اوچو بیر یئرده انیلر ایدی معاش.

موللا و هورومچک

موللا بیر گون هورومچگین یانینا
گتندی، تا انتسین ایلتیماس اونا.
دندی: آگاه اولون هورومچکلر!
سیزدن انیلر گیلایه میلچکلر.
اوزمهیین جانلارین اولارین سیز،
سورمایین قانلارین اولارین سیز.
وار اولارین دا سیز کیمی جانی،
ینمهسی، ایچمهسی، اتی، قانی.
اولاری سیز منه باغیشلایین،
بو فنا ایشدی چونکی بوشلایین.
چون هورومچک بونو بنله گوردو،
باشینی قالدیریپ باخیب گولدو.
دندی: بولداش! نه چاره؟ سیز دئیینیز،
سونرا بیزدن سیز ایلتیماس اندینیز.
دندی موللا: کی، بنده موللادیر،
صاحبی زؤهد، اهلی تقوادیر.
ایلتیماسیم بودور کی، ال چکهسیز،
میلچگه بیر ده ظلم انتمهسیز.
باشینی توولادی هورومچک تا
دندی: زحمت چکیسن، آی موللا!
سن اوزون قانینی موسلمانین
سورما قارداش! وارینسا و بجدانین.
ایلتیماسین بیزه قبول اولماز،
دندیگین سن ده چون ووصول اولماز.
پیسیدیسه اوزگهنین قانین ایچمک؟
سن اوزون گنت، قان ایچمهدن ال چک!

وار ایدی هر اوچو محبتده،
 یئیب-ایچمکده، سوزده، صؤحبتده.
 هر اوچو پاک، مؤمن و دیندار،
 اهل- تفوا و زؤهد و خوش کردار.
 قازانار هر اوچو به شووق- سلیم،
 گئیر بیر یئره اندر تسلیم.
 اوچو ده بیر خیالیله دولانار،
 بیر- بیرینین رضاسینی قازانار.
 بیر-بیرین هر اوچو اندر تکریم،
 هاردا گۆرسه اندردیلر تعظیم،
 کیم اولاری گۆرر بو حالتده،
 بئله بیر اتفاق، تفقتده،
 مات اولوب ائیله بیردی بیر احسن.
 قنبارک اوخوردو هر دوشمن.
 اولارا کیمسه ال تاپانمازدی،
 آیریلیق داشینی اتانمازدی.
 بو محبت بیر آز داوام ائندی،
 بیر آز اولاری شادکام ائندی.
 سونرا بو روزگار- شوم، دغل،
 گئدی باشلارینا غریبه عمل.
 از قضا بیر نفر موسلمانا،
 اوچو ده دعوت اولدو احسانا.
 دؤشنیب سو فرملر، پلوو حاضیر،
 افشیره سیرکه کوفته و چاشیر.
 وار ایدی جوربجور موربالار،
 قیسمت اولموش لطیف توتمالار.
 قاتیق آشی، قوروتلو شوربادان،
 هئچ بئین دویماز ایدی دولمدان.
 بئمه‌میش کیمسه جوچه‌نین اتینی،
 دئمک ایله بیلرمی لذتینی.
 سؤز گۆدک، یاخشی صاحب- خانه،
 بز‌میشدی طعام شاهانه.
 وار ایدی اوردا خلقدن باشقا،
 خلق ایله بئیله بیر نفر موللا.
 اوخودو بیر دوعا الین آندی،
 تیکهنی وورجاغین قالات یاندی.
 نظری انله کی، خوروشا دوشوب،
 پلووو گۆردو کیشمیش ایله بیشیب.
 تیکهنی ساخلادی الینده او دم،
 - ائی جامعات! عوموم قال نعم.
 واردی بیر مساله بو بئرده چتین،
 من دئییم، سیز ده هوش ایله انشیدین.
 بو یورور فاضل بادیمجانی:
 «کیشمیش انیلر، حرام احسانی»
 دوشدو اول دم اورایا جنگ، جدل،
 مجلسین ایکی پای چکدیلر ال.
 موللا تا مجلسی گۆروب خالی،
 اؤزگه بیر رنگه دوشدو احوالی.
 دندی: «صد شوکر، ائی خدای- جاهان،
 یار ادیبسان عجب گۆزل حیوان».
 تیکهنی ووردو، بیغلارین بوردو،
 دونیگین ساز اندیب ده دولدوردو.
 بو یندی، اؤزگه‌لر دوروب باخدی،
 بیربه‌بیر اغزی‌نین سویو آخدی.
 موللادان باشقا، هم موریدانی
 یندیلر لذت ایله دولمانی.
 بئمه‌ینلر چکیردی گۆز داغی،
 چونکی برک اولمامیشدی قورشاغی،

باشی باتمیش کیشی

موللا عمو! بو باشی باتمیش کیشی،
 سیننی کنجیب آتمیشا چاتمیش کیشی،
 غنیرت و ناموسونو آتمیش کیشی،
 باشیمی مین انگله قاتمیش کیشی،
 سالدی گننه تازمه بیر انگله،
 تا نه قدر من انله‌یم حوصله؟

مشقه دوشوبدور کی، گنده مشهده،
 اوردا اندیب صیغه، چاتا مقصده.
 ایسته‌بیرم گنتمه دئییم هر وعده،
 منله او ساعت ائیله‌بیر عریده.
 کس دونوزون دوغوغو، دینمه هله،
 من قایدینجا بورادا صبر انله.

سؤیله‌بیرم خرجمیزی باری چک،
 یوخدو- دئییر- هنج قارا پول بیر چتک،
 من گندیرم شاه- خوراساناجک
 گر بئمگه اولماسا، آروات، چۆرک،
 فهله‌لیک ائیله دالینا آل شله،
 سن ده آدمسان، قازانیب خرج انله.

ایندی اوشاقلار انله‌بیرلر فغان،
 واللله، آجیندان گنجه یاتمیر اینان.
 یالواریرام، آی کیشی، مشدی زامان،
 اینصاف انله، بیر یازیغا، الامان.
 توپ کیمی هر دم اچیلیر: چیخ چۆله!
 اوستومه از باش- گۆزونو سیلکه‌له.

شیلخ

سانما کی، بو قازنت۔ مازنت هر گونو تک بہتک چیخیر،
هر گونو مین او یون آچیر، هر گونو مین کلک چیخیر۔

گلیب سیاستی یازیر، گاه دئییر معیشتی،
گاه چاغیریر، صناعته، مکتبه ده کؤمک چیخیر۔

تعریف اندیر تئاتری، صحنه نی خالقا گؤستریر،
مؤمنه ریشخند اندیر، ساققالی بیر چرک چیخیر۔

گاه علمایه لاغ اندیر، عکسینی ژورناللا چکیر،
بیر ده باخیرسان اورتایا موللا اوزون اتک چیخیر۔

رمل آتان، دوعا یازان، تاس قورانلا جین توتان،
دوغوزدوران جادوگره گؤر هله مین، دودک چیخیر۔

رغبتی بوخودو موللایا، دینی، تریقتی دانیر،
موللاداکی کرامتین بیرینه مینجه شک چیخیر۔

اوز بیگینده کی تیری قیلجا دا گؤرمویور بولار،
موللا گؤزوندکی قیلی عاریفه بیر دیرک چیخیر۔

موللایا ریشخند اندیر، ساققالینا باخیر، گولور،
ساققالی قیرخدییر اوزو، بوغلارینا یندک چیخیر۔

موللا دانیشدیغی سؤزو بیر پولا آلماییر کیشی،
اوزلری هر نه سؤیلمسه قشنگ، بانمک چیخیر۔

اوزلری سعی اندیر فقط اوز سؤزونو کنچیرمگه،
چالخالاییر معاریفی، خلاییر اولوب الک چیخیر

موللا دنینده بیزلره علم و ادب گرک دنییل،
دارگوز اولور الکلی، بیرغالاییر کپک چیخیر۔

واضحی لاپ بودور سؤزون: هر نه کی، وار زمانده،
واجیب اندیر موسورمانا، جومله سی ده گرک چیخیر۔

دمیر- دومیور، شوشه- موشه، ماشین- موشون، آلیش- وئرش،
سؤزلرینه بالون کیمی هنی وئریور بزک، چیخیر۔

یاتما، اویان، گتیر- آپار، اکیب- بیچیپ، چالیش- ووروش،
هنی اویودور، تۆکور سؤزو، گؤر نجه بیر، زیرک چیخیر۔

موللا ایله قازنتچیلر بیر بیئر سو آخیتماییر،
بو ایکی فیرقنن سؤزو، باخیش ایله کسک چیخیر۔

قازنتچیلر دئییر: بالام موللا، بو خالقا رحم ائله،
موللا دئییر کی، کس گده، بوردا منه چؤرک چیخیر۔

چای، شکر، حالوا ایله دولما، پلو، فیسینجانی،
کوفته سی موفته جه گلیر، دوگو، کوکو، ترک چیخیر۔

اودون، کؤمور، یاغ، کره، صیغه سی متعسی هله،
اوسته ده پولو، مولکو وار، نان چیخیر، همک چیخیر۔

میللتی قوللارام، کیشی، بیر ده قازنت اوخوماسین،
الدن آلیر قیامتی، حوری چیخیر، ملک چیخیر۔

ایروانا تزه بیر دوکتور گلیب- عبدولحوسنین
هر ویزیته اوچ شاهی آدیقا خدمت ائله مییر۔
چونکی، عزرایل ایله دوستلوق قاتیپ، قارداش اولوب۔
قبض-روح انتمکده عزرایله فرصت وئرمه مییر۔

بیر شنیخین ناله سی

لاپ جیگریم یاندی، منیم آی هاوار
قالمادی قؤولومده منیم اعتبار۔
ایندی، صاباح مؤمن اولوب قورتارار،
عرصه یه تا چؤهره تراشلار چیخار،
باشیما مین گونه اویونلار آچار،
شوهرت- رسمیم پوزولار، پوچ اولار۔

وار یئری اشکیم، یئرینه قان آخا۔
کشف اولونور ائیلهدیگیم ایتیرا۔
ایشلمه مییر کذب، دوروغ و ریا،
چؤهر تراشلار ائله مییر ایتیدا۔
واق- جماعت صفیمیز بوش قالار،
آخ! بنله حالت منی دیلدن سالار۔

فیطره- ذکاتین پولو الدن چیخیر،
مال-ایمامسیز جیبیمیز بوش قالیر،
دمدم ایشلر اوزو اوستون آچیر،
جومله موریدان یانیمدان قاچیر،
نوختان یونلار هامی سی قیرسالار،
بونلاری کیم بیر ده توتوب نوختالار؟

سوئی و شیعه سؤزونو آتدیلا،
بیرلیک ایله میللتی آلدادیلا۔
مالی مالا، جانی جانا قاتدیلا،
آشیمیزا یاخشيجا زهر آتدیلا۔
بنیله کی، بونلار هامی یولدان چیخار،
ایندیجه باغیریم، آی آمان، چاتدییار۔

راضی دئییلر کی چاوش جار سالار،
قاپسییا چارسی- بازار ی سس- صدا۔
اثرمنی، گورجو، هم اوروس مات قالار،
آزما، یازیقسان، یولونو، آی بالار!
شخص کی، دجالی سننن تک دانار،
حشر گونو جومله سی اوددا یانار،
ایشلری اوندان قانار۔

مازاق

زورناچی، دونیکچی انلر آرزو: اولسون زفاف،
بیر بنش-اون شاهی آلیب گنتسینله دونیک چالماغا۔
موللار دا آرزو انیلر کی، بیر مؤمن اوله،
دونیبی دولدورماق ایله یاخشيجا کام آماغا۔

من نجه ائيلهيم قبول ژورنال ايله قازئت سۆزون،
من او شئیی گۆرن کیمی، گۆز کور اولور، بیک چیخیر.

عصرین ایشی دگیشدی لاپ، ایندی بیر آجا صبر اندین،
سۆز قورتاروبمی، یوخسا وار! داها نهلر گۆرک چیخیر؟

تورشولو آش

«کلنیت»، او هانسی آیدیر میللتین
اینجیلر بوینو، بوغازی قیل کیمی؟
سن تاپارسانمی بو سیرین حکمتین،
موللانین اولدوقدا بوینو قیل کیمی؟!

قیسمت قازانیر

ایشبو دونیادا هره بیر جوره نعمت قازانیر!
هر کسه اولسا بو عالمده نه قیسمت قازانیر.

مثلاً، عاریف اگر مین ده انده صیدق، صفا،
اولمییا اوندا نه تزویر، نه کذب و، نه ریا،
یوز ده دوز سؤیلویه، دوز تریشه، دوغرو دانیشا،
مین ده فریاد انده وئرمز لر اهمیت اونا.
یننه هر وقت بو بدبخت انله تۆهمت قازانیر،
بلکه تۆهمتیش از لدن اونا قیسمت، قازانیر.

چونکی هر وقت اندیب بحث، معاریف سۆزونو،
ایستبور زومر می-اینسانلارا قاتسین اوزونو،
سؤیلور موللا دا نه عیب توتار سا دوزونو،
قویماور شئیخ یوما چونکی عوامین گۆزونو،
موللادان اول سببه بوللوجا لعنت قازانیر،
خلقی آسوده سنورکن اوزو ذلت قازانیر.

خاریجیلر... کی، دنئیر شئیخ اولارا «کافر دیر»،
کیمی سی اهل-صناعت، کیمی سی تاجیر دیر.
کیمی دوکتوردو، موهندیسی، کیمی ناشیر دیر،
جومله سیندن عمل-خنیر اولارین ظاهیر دیر،
کی بو عالمه اولار ایسمیله شؤهرت قازانیر،
بلی، دوز دور، قازانیر، لئیک ناراحت قازانیر.

عقلینه گلسه، غرض، هر نه قدر مخلوقات،
جومله سی زحمتیله ائيله بیر امرار-حیات.
بیر پارا نان قازانیرکن گۆرو یوز مین زحمت،
بیرجه راحت گوزران صاحبی وار، بی اثبات،
او دا موللادی کی، آسوده معیشت قازانیر،
کی، دولور جیبیلرینه هر نه بو اومت قازانیر.

بیر زامان تا دولانیر ایل، رمضان آبی گلیر.
دولوشور مسجیده خرگوش اوتورور، آبی گلیر.
یعنی کیم حاجی گلیر، مشهدی، کبابی گلیر،
موللایا شوربا گلیر، قندی گلیر، چایی گلیر،
موللا آسوده بیئیر، عیش ايله عیشرت قازانیر،
خالق مسجیده گۆزویاشلی موصیبت قازانیر.

قیر-قیر ايله سرمنبره موللا کی، چبخار
مین جوره شیوه ايله قیر میز یجا خلقی سویار،

موسلمینه پئشه سی فؤحسدی تا آغزین آچار،
ظالمین، باهمه، هر وقت جیبیشدانی دولار.
خالقا سؤیدوکده یئنه حورمت، عزت قازانیر،
گۆرهن کیم بو جاهاندا بله نعمت قازانیر؟

منجه، بو عصرده بیهوده تلاش ائتمک عبث،
مکتب، علم، معاریف دالیجا گنتمک عبث!
جوجو غون خیردا ایکن تربیه سین ائتمک عبث!
سعی-بیهوده ائدن آخیری تۆهمت قازانیر،
هر کسه اولسا بو عالمده نه قیسمت قازانیر.

تبریکنامه

(اول ایرانلیلارا، سونرا موسورمانلارا)

ائی مؤعجوزه و موکاریم اهلی،
ائی خلقی سویان عمایم اهلی،
بو آیدا اولان غنایم اهلی،
مخلوقو سانان بهایم اهلی،
بو عید سیزه مبارک اولسون،
طاعتلرینیز قبول اولونسون.

ائی ایروضه یی-حق بیلیب توتانلار،
تزویر، ریایا قورشانانلار،
ساقالارینا حنا قویانلار،
ائی موللالارا مورید اولانلار،
بو عید سیزه مبارک اولسون.
طاعتلرینیز قبول اولونسون.

ائی کعبه یه، مشهده گندنلر
دادو سیتدینده آند ایچنلر،
ائی فؤحشیله، صوبحی شام اندنلر،
ایفطارده عورتی دؤگنلر،
بو عید، سیزه مبارک اولسون،
طاعتلرینیز قبول اولونسون.

ائی رنگلی چاپلار ایچنلر،
ائی حوققانی خالقا پوفله دنلر
روزه یئنه عیناد اندنلر،
ائی مدح-امیری سؤیله ینلر
بو عید سیزه مبارک اولسون،
طاعتلرینیز قبول اولونسون.

ائی پادوالا مخفیجه گندنلر،
کانیاک، شراب منیل اندنلر،
قاستینده، مالوچنادا گزنلر،
خلوت دنیه رک اوروج بیئنلر،
بو عید سیزه مبارک اولسون،
طاعتلرینیز قبول اولونسون.

ائی حوری-جنتی ساتانلار،
بؤهتانیه خالقی آغلادانلار،
هدیانیه خالقی آلدانلار،
خالقین ایلیگین قانین سورانلار،
بو عید سیزه مبارک اولسون،
طاعتلرینیز قبول اولونسون.

انى مکتبه خىدمت ائىلەينلر،
انى هر ايشه دقت ائىلەينلر،
انى فورمالارى گۆدك گنپنلر،
انى پرچمى باش، ساپوق گنپنلر،
بو عيد سيزه موبارك اولسون،
طاعتلر ينيز قبول اولونسون.

انى باشا دۆگوب ده آغلایانلار،
بیر عباسی یا بئهبشت آلانلار،
موللایا اۆزون فدا قیلانلار،
عاريفلری انى داشا باسانلار،
بو عيد سيزه موبارك اولسون،
طاعتلر ينيز قبول اولونسون.

انى عاریفه کافر آد قویانلار،
جاهیللری باشینا بیغانلار،
عاريفلری بوللو تاپداندانلار،
مقصود و مورادینا چاتانلار،
بو عيد سيزه موبارك اولسون،
طاعتلر ينيز قبول اولونسون.

انى «ماهور» ایله سلام وئرلر،
«چارنگ» ایله نۆوحلر دئینلر،
مرثیه عوض «سنگاه» دئینلر،
انى موفتهجه صیغملر اندنلر،
بو عيد سيزه موبارك اولسون،
طاعتلر ينيز قبول اولونسون.

انى ژورنال ایله قازنت یازانلار،
انى دوز یولو کج اندیب آزانلار،
انى موللارین کفین پوزانلار،
ترویر، ریا کۆکون قازانلار،
بو عيد سيزه موبارك اولسون،
طاعتلر ينيز قبول اولونسون.

ایصفهانلی اوغلو دنییر:

بحمدوللاهی کی، قیرخیق باش، یوغون پئیسر، قافا بیزده،
ایکی پوت باشدا عمامه، عبا بیزده، قبا بیزده.

یوغون شال، دیکدایان باشماق، اوزون ساققال،
دوشوبدور قورشاعا رنگ ائیلەیبیدیر قاپقارا بیزده.

قویوب بو میللتی دوشگون صنایعدن، ماعاریفدن،
حقیقت گیزلەدن مین پرده، وار، ظولمت- نما بیزده.

عجایب زؤوق پرور، حیلەگر بیر نؤوع مخلوقوز،
مساچید بیزده، منبر بیزده، بؤهتان وریا بیزده.

کی، بیزده رحم یوخ، ویجدان یوخ، قؤول- حقیقت یوخ،
درون- قلبیمیز سرشار- قؤول- ایفتیرا بیزده.

یالان، دوغرو دئمکده مینیرین اوستونده سربستیز،
طبیعی بیر ذکا یاندیرماغا کسکین دوا بیزده.

جهنم بیزده، جننت بیزده، حوری بیزده، هر شئی بیزدهدیر، بیلاهی!
آلیب-ساتماق بیزیمدیر، جننته قویماق بها بیزده.

قارین بیزده، گۆدن بیزده، آلولو معدەدیر بیزده.
نه دولسا، معدەمیز هضم ائیلەیر، قویماز قالا بیزده.
اجانیب چکمهده اوز میللتین هر وقت پیشا- پیش.
دنییب لایلاهی یاتیر تدیق، یوخلادیب سالدیق دالا بیز ده.

بیر لؤقمه نان اوستوندهدیر

سانما بیهوده کی، هر قؤولوم یالان اوستوندهدیر،
تیر- تکفیریم عبث سانما کمان اوستوندهدیر.
آه- زاریم جومله بیر امر- نیهان اوستوندهدیر،
فیکر- ذکریم جومله سی بیر لؤقمه نان اوستوندهدیر.
اول سبیدن قلب- ناشادیم فغان اوستوندهدیر.

آغلارام دوشدوکجه یادا چون کنچن گون حالیم،
اول کنچن دؤورانیم، پارلاق اولان ایقبالیما،
آلدانیردی خالق عبا و هم قبا و شالیما،
کیمسه گولمزدی منیم بیر قیرمیزی ساققالیم.
ایندی هر کیمسه منه بیر بد گومان اوستوندهدیر،
اول سبیدن قلب- ناشادیم فغان اوستوندهدیر.

عیبیمی فاش ائیلەین بو چؤهره قیرخیخلار دیلار،
بو ادب سیز، بو گۆدک پالتارلی سیرتیقلار دیلار،
بونان اول جومله سی احوالیمی یوخلار دیلار،
حؤرمتمیمی هر زامان تعظیم اندیب ساخلار دیلار.
اصل دردیم بو قزنت- ژورنال یازان اوستوندهدیر،
اول سبیدن قلب- ناشادیم فغان اوستوندهدیر.

قالمیشام ایندی پلوولا چایا حسرت، وای دده.
آش قنداب سیز دورور، بس هانی لذت، وای دده،
چولغالار، گلدیگجه، قلبی درد- مؤحنت، وای دده،
گنتدی الدن کؤهنه لذت، کؤهنه عیشرت، وای دده،
بوش قالیب قاینامایان چؤمچه قازان اوستوندهدیر.
اول سبیدن قلب- ناشادیم فغان اوستوندهدیر.

بوندان اول خلق ده بیر اوزگه نیتلر دیلر
پایی منبرده گیر بیانلارینی بیتلر دیلر،
هر نه سؤز چیخسایدی آغزیمدان قولاق جوتلر دیلر،
اسگیناسی اووجوما باسدیقجا خلوتلر دیلر،
کۆرپهلر آج قالمیش ایندی، جومله جان اوستوندهدیر.
اول سبیدن قلب- ناشادیم فغان اوستوندهدیر.

قان ائیلەیبیر

یننه طبع-شعریم روان ائیلەیبیر
گۆزل بیر حکایه بیان ائیلەیبیر:

قیزیشمیش بلی، ایروان اهلی جنگه،
دؤنوبلر بوتون شیره، بیره، پلنگه،
ال آتمیش تامان «رئولوتر»، توفنگه.
گلیب اللریندن بوتون شهر تنگه.

ایلر خستهسی

موروت، حمیت فغان ائیلیمیر،
ترحم دوشوب الامان ائیلیمیر.

«توتی»، منه ائیلهگیلن مرحمت،
وار یئلی، هم آغریلی دیر بالدییریم.
یاز آچیلار، هانسی اولار مصلحت،
قان آلا ریم، یا کی، زلی سالدیریم؟
گوزلریمین سویو آخیر، دردی وار،
چارپینی یور قلبیم اولور بیقرار،
فیرلانی یور باشیما یئر، در دیوار،
بیلیمیرم ایندی زلی سالدیریم،
یا کی، گندیب دللگه قان آلدیریم؟

یاتماییرام ایل گنجه سین صوبحه تک،
منده امان قویمادی بو اؤسکورک،
زهره دؤنوبدور منه ایچمک، یئمک،
یاخشیمی دیر بیر حجت آلدیریم؟
عنیب انله مزسه، قولایم کسدیریم؟

ایل اوزونو هنج ده بیغیلماز یئریم،
جان اوزولوبدور قیریشیب دیر دریم.
آج قالیب آلتی نفر عؤور تئریم،
من دئییرم کی، گننه راحتدی بو.
قوتیم آرتار سا زلی سالدیریم؟

یاخشیی اولور سا دیشیمی چکدیریم،
عنیب انله مزسه قولایم کسدیریم.
من دئییرم کی، گننه راحتدی بو:
قان آلیریم، یا کی، زلی سالدیریم؟

تیریاکیله سر - سلامتی

گلین، آی تیریاکیله، بیر یئنی هدیان اوخویون!
یئنی سوز، تازه خبر، تازه بیر عونوان اوخویون!
اوخویون، بؤهت گؤتورسون سیزی، حئیران اوخویون،
آییلیب، باشا دوشوبدور یئنی ایران، اوخویون.
گورون، احمد شاه اندییدیر نجه دیوان، اوخویون،
ائو بیخان، نشه پوزان بیر یئنی داستان اوخویون!

نجه کیم اولدو روسنتده فدغن شورب-آراق...
ایچکی یه عادت اندنلر اوزولوب اولدو ناچاق.
انندی ایرانا دا آخیردا سیرایت بو سیاق،
اولدو ایراندا دا تیریاک ایشی تالینکی یاساق،
گورون اولدو ائوینیز بیر نجه ویران، اوخویون!
ائو بیخان، نشه پوزان بیر یئنی داستان اوخویون.

بیر آغیر خرج قویولموش اونو هر کیمسه اکه،
وار خصوصاً ده بؤیوک شرطی اگر بیرسی چکه،
گورمه میشدی بیر ایش ایران هله بو بویدا یئکه،
بیر ده مومکونمودو معراج انده سیز سیز فلکه؟
بو خبر ائیله یه جکدیر سیزی بیجان، اوخویون،
ائو بیخان، نشه پوزان بیر یئنی داستان اوخویون!

بو خبر لر بیلیرم کی، پوزاجاق حالی نیزی،
ائیلر افسورده هامی بوخته نیزی، کالی نیزی،
گوزونوز باشی وئرر سنلره منقالی نیزی،
زور یازیب دست-قضا نامه یی-امالی نیزی،

هامی بغض، کین ایله انتمیش تیفاق،
عینادا یئنیترمیش بوتون ایشتیاق،
عداوتله همدست ازکی سایاق،
نه وار مهر، نه اولفت و اتفاق.

محبت اوزونو نیهان ائیلیمیر،
عداوت، شرارت عیان ائیلیمیر.

باخیرسان ایکی گونده بیر قان اولور:

بیری قاتیل و زیب زیندان اولور.
قاپی باغلانیر، خانه ویران اولور،
سفالت، رزالت فیراوان اولور،
ذاللت اوز حؤکمون روان ائیلیمیر،
حیاتی پوزور، بی نیشان ائیلیمیر.

مگر سیزده بوخودور مو رحم، انی جماعت؟..

نهدیر بو قدر کین و بغض و عداوت؟..

مگر انتمه میشمی پیغمبر وصیت!

بیزه اتفاق، ایتحاد و اوخووت؟

اوخووت بومو، خلقی قان ائیلیمیر؟

بنله وحشت-بی امان ائیلیمیر؟

ولوله

بیلیمیرم، یارب، یئنه هاردان، هایانلاردان دئییم!
«یئندی یئر» دن باشلا بیم، یا آسیمانلاردان دئییم؟

خانماندان باشلا بیم می؟ یا دئییم اعیانلارین،
هیمت و میمنتلرین، اول صاحبی-میلیونلارین،
یا دئییم آج-ماج قالان یوخسوللارین، کنکانلارین
کیرلی-میرلی، جیب-جیریق پالتارلارین، پالانلارین،
وصف اندیم یا ائوده کی چیللاق قالانلاردان دئییم؟

باشلا بیم یا ایراواندا تازه قتل و متلدن.

یا پاچوتنیک، یا ماچوتنیک باش-باجاگی اتلی دن،

یا دئییم اربابی-کین غنیرتلی دن-منیرتلی دن.

یا یازیم صاحیب هونر، جور اتلی دن، مور اتلی دن

یا کی، پیس-میس و اختدا گوله اتانلاردان دئییم!

یا کی، ناصر-ماصیرین «ذاکی» لره ایرادینی،

ذکر اندیم؟ یا کی، دوشابچی «سنید»ین اینشادینی؟

یا کی، صؤحبت-مؤحبتین آخیر قاچیردیب دادینی؟

«موو-موو» این یالینکی بؤیله بوش قورو فریادینی

الده دستاویز اندیب هدیان یازانلاردان دئییم؟

یا قازنت-مازنت کیمی بوللو یالانلار باغلا بیم؟

یا کی، شاگیردین سنون «جکمه دوز» آگون آغلا بیم؟

حرب سوزو تک... اصلینی فرعین چاغلا بیم؟

گاه دا بیر آز داغلا بیم، گاه دا بیر آز داغلا بیم،

قانماسین بیر کیمسه ده دوزدن، یالانلاردان دئییم.

كى، سالار حوققانيزى آخىرى خوددان اوخويون،
انو بيخان، نشه پوزان بير يئنى داستان اوخويون.

تير ياكين آدى، سيزى اسدير هجك نانه كيمي،
شرحه-شرحه اندهجك باغرينيزى شانه كيمي،
اولاجاق بير جه مانات بير پناباتليق چكيمي،
شاشديريب انيلهيهجكدير سيزى ديوانه كيمي:
خود سيزه صادير اولوب بو يئنى فرمان اوخويون!
انو بيخان، نشه، پوزان بير يئنى داستان اوخويون!

گرک

كسب- كمال انيلهيه اينسان گرک،
جيسم ديري اولماق اوچون جان گرک.
علمسيز آدمير اوچون هر زامان،
خر كيمي بير نوختا و پالان گرک.

لذتيني آنلامايان بوزباشين
منيل انلهيه بونجا و سامان گرک.
بنيلهيه قانون- طبيعت ازل،
قاپز الانا تبعه-ايران گرک.

بوندا نهدير حيكمتى من بيلميرم،
مين ينره معنى اول قوران گرک.
اولسا پولو بنش شاهى هر بير كسين،
اولميا هنج صاحب- ويجدان گرک.

اولسا دا علم اهلى بوتون اجنبى،
جاهيل اول جومله موسلمان گرک.
هار دا موسلمان چوخ ايسه موختصر،
گونده بيرى قانينا غلطان گرک.

آدم اودور كى، اول چوخ فيتنهجو،
اوندان آلا تربيه شيطان گرک.
حاجى- گرک بنش نفر ارواد آلا،
بير-ايكى ده سادهجه اوغلان گرک.

عاريف غزلى

عاريف اودور كى، گوزلمهيه احتيرامينى،
روسواى-عالم انيلهيه اوز ننگ و-نامينى،

گلدى-گندرله ثابت- تشخيص قيلمابا،
فرق انتميه گدا ايله شاهين- مقامينى.

يوز ايل بيريله همدم، اولوب دوز- چورك ينيه،
بير گونده يوز ايلين پوزا حق- اولسالامينى!

خلقه نيشان ونره اوزونو خاديم-وطن
اما دوشونمويه وطنين احتيرامينى.

حال اهلى ظن انده اوزونو روز و شب، ولى
قال ايله موصل كنچيره صوبح و شامينى.

هر كج- نگهله همدم اولوب دوز حساب، انده
ننى كيمي سوز- دليل انده روستمله كامينى.

بحث-كمال-عقل انده، ناقص ايكن اوزو،
چرخين هلال ظن انده ماه- تامامينى.

خود كاسهليس اول، سانا احبابى كاسهليس،
كونلوم كيمي شيكست انده جمشيد جامينى.

بوجهل ايكن، سانا اوزون علامه- زمان،
نفسه اويوب بگنميه عصرين ايمامينى.

وارلى گورنده سجده انده بوتپرست كيمي
يوخسول گورنده دؤنره هجوه كلامينى.

قيزيللى يارپاق، ياخود نكالى انور (مكتبلى بالالار اوچون)

صباح اولدو بانلاديلار خوروزلار،
اوخودو باغچادا بولبولر، قوشلار،
گونش چيخدى ايشيقلاندى باغچالار
چيغيلاشيب اوچوشدولار سرچملر.

چوبان سوردو قويونلارى اوتلاغا،
قوزولار ملهيب، ديرماندى داغا.
مهربان آنالار سئويب اوخسويور
بو نؤوع ايله جوجولارى آييلدير:
صوبح آچيلىب، جان اوغلوم،
آييل اويقودان، اوغلوم.

اوخور قوشلار، بولبولر،
آچيب باغچادا گوللر،
ياشيلاشيب سونبولر.
صوبح آچيلىب، جان اوغلوم،
آييل اويقودان، اوغلوم.

حهيطده وار گوزل سو،
ال-اوزونو تمير يو.
بسدير، اوغول، بو اويقو،
صوبح آچيلىب، جان اوغلوم،
آييل اويقودان، اوغلوم.

دور، چابيني ايچ گيلن،
فورمالارين گنى گيلن،
مكتبه تنز گنت گيلن،
صوبح آچيلىب، جان اوغلوم،
آييل اويقودان، اوغلوم.

اوخوماغا هوس وئر،
درسيني انله ازير.
معلمين اينجىير،
صوبح آچيلىب، جان اوغلوم،
آييل اويقودان، اوغلوم.

اوخوماغا منيل انلهين جوجولار
آنالارى چاغيرجاغين تنز دورار.
گندر، يويار ال-اوزونو تر-تمير،
اولار آنا يانيندا او، چوخ عزيز.

- «بو نؤوعيله اوينماق ليق نهدير يا؟»

ھەپتى، باغچانى دولانار، گۈز
چىچىك درىب، كسالتى موھ اندر.
بىر-ايكى ايستىكان چاي ايجىپ دورار،
ديوارداكى ساعاتتا بىر يول باخار.

باخار كى، وار ھلە بىر پارىم ساعات،
مكتىبىن واختىنا... اگلش راحات.
آچار كىتابىنى بىر دە ازىرلر،
درسى ازىر، حسابى حاضىر اندر.

بىر دە باخار، آز قالىبدير واختىنا،
بيغار بىر-بىر كىتابى چانتاسىنا.
گۈندە-گۈندە درسلر بىنى دىكر اندر،
اورگىنە بو سۆزلرى فيكر اندر:

«درسىم رواندير منىم،
بىش وئرمىك معلمىم،
داھا منىم نە غمىم؟
درسىمە انتدىم دقت،
ولماجاغام خجالت.

يازىلاريم گۆرونجه،
احسن دئيهچك خاجە.
اولاجاغام باش اوچا،
درسىمە انتدىم دقت.
ولماجاغام خجالت.

چتىن اول، يا آسان،
درسىمى قىلام روان.
داھا گۆزل او بوندان،
درسىمە انتدىم دقت،
ولماجاغام خجالت.»

شعورلو چوققلار ھا بىللە اولار.
يازى سىنى، درسىنى حاضىر قىلار.

انور آدىلى بىرجه جوجوق وار ايمىش،
اوخوماغا چوخ دا ھوسكار ايمىش.
ھر زامان درسىنى حاضىر اندر ايمىش،
مكتىبە واختىندا، اثرىن گندرمىش،
ساواشقانلىق، شولوقلوق بىلمز ايدى،
ونل-ونل بازار- كوچەنى گزمز ايدى.
معلمىمى اونو ھر واخت سئوردى،
اونا دقت، قلم بخشىش اندردى.
درسىندە ھر زامان بىشلىر آلامىش،
معلمىمى اوندان راضى قىلارمىش.
يولداشلارى چىخاندا اويناغا،
بو، چكىلىب دوراردى بىر قىراغا.
درسىنى اوخويوب اندردى روان،
قويمادى درسىندە قالا بىر نوقسان.
يولداشلارى اوينايدى، قاچاردى،
بيخاردى بىر-بىرىن، توزا بولاردى،
اينجىدردى بىر-بىرىنى ھر زامان
اوز-گۆزلرى جىزىق-جىزىق آخار قان.
يولداشلارى بونا تكليف اندردى،
اونلار ايله اويناغى دئىردى.
جاوايىندا انور دئىردى. اما:

قاچىر سىنىز، دوشور سونوز تورپاغا،
باتىر سىنىز بىللە سويا، پالچىغا.
نئچىن گندىب، قاچىب، بىللە چىرپىشاق؟
گلىنىز بىر درسىمىزدن بحث آچاق،
لازىمدير كى، اندك درسلرى روان،
بو گوگ، صاباح گلير وقتى-ايمتاحتان».

يولداشلارى بونا باخىردى، گاه-گاه،
تحقىر اندىب، گولردىلر قاه، قاه، قاه،
بيغىشىردى ھامى شاگىرد بىر بىرە،
بو سۆزلرى دئىرىدىلر انورە:

«انورە باخ، انورە،
قاشى كۆموردن قرە،
ھوشون وئرىب درسلرە،
يازىن آدىن- دقتەرە.
انور، انور، جان انور،
اويوندان قورخان انور.

گلىن بىزلر اويناياق،
بىر-بىرىمىزى، بىخاق.
بو سۆزلرى سۆيلىمىز،
اويان بو يانا قاچاق.
«انور، انور، جان انور،
اويوندان قورخان انور».

انور باخىب اونلارا،
يازىق لا بود قالىردى.
بو دا چىپىك چالىردى،
اونلارا سس سالىردى:

«اوشاق، اوشاق، جان اوشاق،
گلير ايمتاحتان اوشاق.
منە رىشخند اندر سىنىز،
بىللە اتىلىب-دوشور سىنىز،
سۆزومو سونرا بىلر سىنىز،
اوندا باشا دوشور سىنىز.
اوشاق، اوشاق، جان اوشاق،
گلير ايمتاحتان اوشاق».

معلمىمى زىنگ چالدى، دولدو اوتاقلار،
ھر كس گلىب اوز بىرىندە اوتدولار.
معلمىمى اونلارى سئور، اوخسويار،
درسلرىندىن بىر-بىر اونلاردان سورار.
بعضىلرى از-از جاواب وئوردى،
بىلمەينلر باخىب گۆزون دۆگردى.
ھر بىر سۆز كى، سوروشاردى انوردن،
جاواب آلىب سۆيلىردى: چوخ احسن.
ازىر درس اولايدى، يايىنكى حساب،
انور دوروخمايىب، وئوردى جاواب.

معلمىمى اونلارا انتدى نصىحت،
دندى: جوجوقلاريم، ائىلەمىن، ھىمت.
دھىنلى شاگىردلر امك ايتىرمز،
معلمىمى ھىچ واخت خجالت انتمز.
گۆرورسونوز نجه عزىددير انور؟
سبب اودور كى، درسى ازىر اندر.

بىر گون بۇيە باخمادىلار ھىچ درسە.
انور او گوندن كى، گلدى مكتىبدن،

درسينيزى تکرار انلەيىن ازىر،
قاپاناجاق بىر هفتهچىك مکتىلر.
آلتى گوندن سونرا باشلار ايمتاحتان،
باجار دىقجا اندىن درسلى روان.
هايدى، گندىن! الله امانتيدنه،
بئش گون سونرا گلرسينيز واختيندا».

معلم قورتاردى تا بو كلامى،
گنتدى چولوق-جوجوق اورادان هامى.
بو جوجوقلار چىخدىلار تا كوچميه،
داش آتدىلار فايئونچويا، سودچويه
دولاشدىلار بولدا گليب-گندنه،
سويوب، قاجىب، اولدولار هر زمچنه.
انولر ينه گندىب انتدىلر شوخلوق،
قالدىر دىلار چىغىر، باغىر، قىشقىرىق.
آنا، باجىلارنى چكىلر فرىاد،
بونلار ين انلەيدىلر داد.
گونده بىر قوشولوب گنتدىلر باغا،
دىرماشدىلار بو تپهيه، او داغا.
داغ باشيندا دسته ايله، جۇوق ايله
بو سۆزلرى اوخودولار شۇوق ايله:

«گلنيز گندك گزمگه،
قىرغى كيمي سوزمگه.
بو گولره گيرمليم،
بالىق كيمي اوزمگه.
نهيە لازيم ايمتاحتان،
قوى، بىز اولاق پئشيمان.

باغى، داغى سئير اندك،
باغجالاردا گول درك.
بئنيميمز لاپ قارالدى،
درسلى نهيە فيكر اندك.
نهيە لازيم ايمتاحتان،
قوى بىز اولاق پئشيمان.

اوينوياليم گيزلنپاچ
هايدى گلديم، دورما، قاچ!
بو پىسدىرسه اويناياق
هامى «پاپاق آلدى قاچ!»
نهيە لازيم ايمتاحتان،
قوى بىز اولاق پئشيمان.

اوندان سونرا اويناياق،
آتيلين، باشماق بىر تىلسين،
دباغدا گون وار هله،
باشماق تىكن ساغ اولسون.
نهيە لازيم ايمتاحتان،
قوى بىز اولاق پئشيمان.

لذت بودور، يولداشلار،
كنف انلەيىن، قارداشلار.
هئچ بىر يميز گنتمريك،
او واختدا كى، درس باشلار.
نهيە لازيم ايمتاحتان،
قوى بىز اولاق پئشيمان.

بونلار اويوشدولار ائيله هوسه،
«ساغ اول، ذكالى انور،
وار اول ذكالى انور».

ال چكمەدى درسى ازىر لەمكدن.

آناسينا هر واخت انتدى ايطاعت.
باجىسينا هر واخت انتدى محبت.
كوچميه چىخمايىب، ساواشماز ايدى،
نادىنج اوشاقلارا ياناشماز ايدى.

اولدوقجا هر كسه حورمت اندردى،
گزيب، گليب درسى ازىر اندردى.
آلتى گونده هر بىر ايشى سازلادى،
حسابىنى، درسىنى حاضرلادى.

اؤيله كى، ايمتاحتان واختى بئتىشىدى،
آلتى گون كئچميشدى مکتبه گنتدى.
گلميشدى مکتبه اكابىر، اعيان،
مودىر، معلملر وقت- ايمتاحتان.

گليب بىر-بىر بيغىلدىلار شاگيردلر،
هر كس اوز يئرينده اوتدو بىر-بىر.
معلم باشلادى ايمتاحتانىنى،
اسمه توتدو اوشاقلار ين جانينى:

هر كسىن كى، درسى غلط قالميشدى،
سارالميشدى، باش آشاغى سالميشدى.
معلم سوروشاراق اندردى خىطاب،
زىرك اوشاقلار تنز وئردى جاواب.

معلملر دانىشدىردى انورى.
گوردولر كى، روان دىر هر درسلى.
اونو اعيان، اشراف اندىردى آلقىش،
هر بىر درس ايمتاحتاندا آلدى بئش.

بخشيش انتدى اونا اشراف و اعيان
يازى دستگاهينا لازيم زادلاردان.
انور بو نؤوعيله كى، آلقىشلاندى،
تئبل جوجوقلار دا باخىب اوتاندى.

انور توتوب يولداشلارا اوزونو،
اونلارا سؤيلهدى ايشبو سوزونو:

«من كى، سيزه دئىيرديم،
نصیحت انلەيىردىم،
بو گونلرى بىليردىم.
درسينيزى اوخويون،
سونرا خجىل اولمويون.

سيز آتيليب-دوشردىنيز،
منه باخىب گولردىنيز،
بو سۆزلرى دئىردىنيز:
«سۆزلرينه اوييمويون!
دللى اولوب قوييمويون!»

بو سۆزلرى بؤيوكلر
انلەكى انشىتدىلر،
كئچن ايشى بىلدىلر،
هامى بىردن دندىلر:
اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.
بختور بىزلرىك بىزلرىك،
علمين گولزارىنى گزمريك،

مىن جور چېچكلر درمىك،

اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.
وئرميشىك بوگون بيز ايمتاجان،
الميشيق آقيشلار هاميدان:

اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.

معريفت گولشنى بيزىمدير،
سونبولو، سوسنى بيزىمدير.
هم گولو، سمنى بيزىمدير،
اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.

گزبرىك علم گولزارىنى،
گوروروك گولو باغلارنى،
يامياشيل اوجا داغلارنى.
اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.

بيلمىك ياوالىق تنبللىك،
انتمىك شولوقلوق، جدللىك،
مكتىبى انلمىك بيز شنىك.
اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.

وطندير اولكهمىز، يووامىز،
ياشاسىن معلم خاجهمىز،
ياشاسىن اوخودان اتامىز.
اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.

بويوردولار اوشاقلار،
آياق اوسته دوردولار.
بىر آغيزدان هر نه وار
دئىيب چېچىك چالدىلار:

«ساغ اول نكالى انور،
وار اول، نكالى انور،
بىز اولدن بىلمىردىك،
سنه باخىب گولوردوك

ناحاق توهتم اندىردىك.
ايندى آنلادىق بىلدىك.
ساغ اول، نكالى انور،
وار اول، نكالى انور.

ياشا، انور، چوخ ياشا.
اوخون ديمهسىن داشا.
توفىق وئرسىن تانرىمىز،
تحصيلىن چاتسىن ياشا.
ساغ اول، نكالى انور،
وار اول، نكالى انور.»

معلملر اندىلر،
اوشاقلارى مورخص.
گنده-گنده هامىسى
بىر يئرده ووردولار سس:
«ساغ اول، نكالى انور،
وار اول، نكالى انور.»

انور اوپدو خاجهسىنين ايندن،
خنىير-دوعا آلدى معلمىندن.
اوزو كىمى زىركلردن بنش نفر
معلمه خودا حافىظ اندىلر،
انولرىنه گنتدىلر شاد و خندان،
موژدهلر آلدىلار اتالارىندان.

ايدن آلدىلار، سياحته گنتدىلر،
چمن-چىچكى بىر باغا يئندىلر.
بولاقلار قاينايب، سولار آخىردى،
چىچكلر بونلارا مات-مات، باخىردى.

آعاجلار بىر-بىرىن آلىب قوينونا،
قول سالىيلار بىر-بىرىن بونونا.
چهچه ووروب اوتوشورلر بولبوللر،
گولوشورلر چىچكلر، قونچىلى گوللر.

شو عالمه بونلار انئدى تاماشا،
دوزولدولر بونلار جوفت، قوشا-قوشا.
قوشلار گنتدى بونلارى تا هوسه،
بو سوزلرى قوشدو بونلار سس-سس:

«اوتوشون، آى قوشلار، بولبوللر،
گولوشون، آى قوشلار، بولبوللر.
خوش گلىبىدير سىزه بو گوللر،
سوسنلر، چىچكلر، سونبوللر،
بو داغلار، درملر، مئشملر.»

«پروانه نین کیتابی»
(اؤرنک)
«پروانه نجه قیزدیر؟»

بیر گون دوردوم تهراندان،
اوزاق- اوزاق یوللاردان،
هیققانا- ها- هیققانا،
گلدیم آذربایجانا.

نظر گوردوم من اوردا،
قوشلار اوخور شن اوردا.
کهلیک گولور داغیندا،
بولبول اوخور باغیندا.

باغلاری نین چیچگی،
تاقچالارین بزگی.
هله سن باخ باداما،
چیچک گولور آداما.

آذربایجاندا هر یئر،
گولور، چمن، چیچک دیر.
گلدیم چیخدیم تبریزه،
ایندی دننیم من سیزه.

گزه- گزه ها بنله،
گلدیم پروانه گبله.
چالدیم چاق- چاق قاپییا،
هنی شاققا- شاق قاپییا.

گوردوم کی، بیر سس گلدی،
سوروشدو کی، او کیمدی؟
بو سس نه سس، قوش سسی،
بولبول سسی، قوش سسی.

بیلدیم کی، پروانه کی،
پروانه بیر دانهدی.
دندیم کی، پروانه جان،
عمیندی قاپی چالان.

سنونجی باشدان آشدی،
قاپینی تنزجه آچدی.
اثنیگه بیر قیز چیخدی،
دندیم بس اولدوز چیخدی.

اولدوز دگیلدی آیدی،
قاشلاری بیر جوت یایدی.
ساجلاری ساپ ساریدی،
دیشلری میرواریدی.

دوداغی کی، قاجاردی،
انله بیل گول آچاردی.
اولدوز نه دی، آیدی نه دی،
قیزین آنی آینادی.

بنله گوزل قیز اولماز!
نه آیدی نه اولدوز اولماز!

حیدر بابائین دلینجه

«حیدر بابایا سلام» پوئماسینا نظیره

علیکم السلام! شهریار آغا،
چوخداندی قاجمیشدین بیزدن اوزاغا،
ایاق باسمازیدون بیزیم قوناغا،
جوانلیق دؤریندن بو چاغا دبین،

سن هنج بیزدن بنله یاد اتمزایدین،

نه اولدو آید او غول سن بیردن بیره؟
اونوتدو غون ائلی سالدین خاطره!
چاغلایان سولارا، اسن یئلره
بو قوجا حیدره ائیلهدین سلام
لطفون آرتیق اولسون علیک السلام!

نه قدر دادلیمیش سنین بو دلین
اثنیدین کیمی بو سسینی ائلین
قوجا، جوان، اوشاق، قیز- گلین
سنی دینلهمگه قاجدیلا چوله
آنام قوربان اولسون بو شیرین دیله.

فارس قیزلاری آزدیرمیشدی عملین؟
کی فارسجایدی بوتون شعرین- غزلین،
حیدر بابا یوردوندا بیر گوزلین
عشقینه بیر قلم قویمازدین بنله!
فارسجا یازماقدان دویمازدین بنله.

تهران گوزلرلی یولون کج ائتدی
کؤنلونا پاریب سنی کیچ ائتدی
دی گوروم یا فلک سنله لج ائتدی؟
دؤنگه وارمیش، دؤنوم وارمیش بیلهدین
آیریلیق وار، اولوم وارمیش بیلهدین،

ایندی بیزی تازه گلیب تاپیرسان
کؤنلوموزه کوزلر قویوب یاخیرسان
حسرت ایله کئچنلره یاخیرسان
گورورسن کی سولار آخیب گندیرمیش
دوغولان قوجالیب اولوب ایتیرمیش.

چوخدا وئرمه، سیخینتی اوز کؤنلونا
مهر باندیر هر آتا اوز اوغولونا
قاییتمیشسان ایندی سن اوز یولونا
بو یورگیلن گوز اوستونده بئزین وار
ائلین سنی سنونج ایله قارشیلار.

سلام انلر بوتون ائلمیز سنه
باغچامیز، باغیمیز، گولوموز سنه
اوزون مدت سوسان دلیلمیز سنه
دی گورک دئمعلی داها نه بئین وار
افسوس کی سن گنج دیل آچدین شهریار!

کیچیک اوشاق تزه سوزه گلنده
آیری بیر دادلیلیق اولار دلیلنده
لذتی وار آغلایاندا، گولنده
ایندی کی دیل آچدین سوسما، آغلا- گول
یامان سؤیله، یاخشوی سؤیله، داغلا گول!

«آزى خيام» (اۆرنىكلر)

بو اللرى پالچىقىدا اولان كوزمچىلر،
اۆز ايشلارنى قىلسالار هوش ايله نظر،
تحقىر ايله دۇگنوكلرى بو پالچىقلار،
هپ خاكى بدندىر بونو بىلمىز مگر؟

بو كوزه كى، من تك عاشىغى زار ايمىش،
زولفى سىبىھى باره گرفتار ايمىش.
بو قولپ كى، گۇرورسن سن اونون بوينوندا،
بىر قولپدور او، كىم حمايلى بار ايمىش.

بىزدن ايرىلى وار ايدى بو لئىل و نهار،
هم بىر ايش اىچون ايشلر ايمىش بو دووار.
بو توپراغا اھسته گۇتور قوى اياغىن،
بىر ماھروخون گۇز بىگىدىر زىنھار.

چالدىم داشا بىر كوزه بى كىچن گنجھ من.
چوخ كئفلى ايدىم وئردى بو ايش باش مندن.
اول كوزه دندى كى: من ده سن كىمى ايدىم
بىر گون ده منىم كىمى اولورسان دخى سن.

چىخدى اليمىزدن اول وفالى دوستلار،
پايى ازل اونلارى ازىب ائندى خار.
بىر مئىدن اىچىر دىك دىر يلىك بزمىندە،
بىزدن ايكى دۇوره تئز بىخىلدى اونلار.

طومارى شىبايىمىز اوخوندو بىتدى،
عشىن ده گۇزل كىتابى باشا بىتدى.
عشىن قوشو كىم آدى جاوانلىق ايدى،
بىلمىز نه زامان گلدى، نه دملر گئندى.

سىرى ازلى نه سن بىليرسن نه ده من،
بو بىلمىجىي نه سن اوخورسان نه ده من،
بىز پردەننن آرخاسىندا سۇلشمەدەبىز،
تا پردە دوشور نه سن قاليرسان نه ده من.

اول منە اىضطرار ايله وئردى ووجود،
دىرلىكده منە نه اولدو جز حىرت سود؟
گئندىك دخى اىكراه ايله بىز آنلامادىق،
كىم بۇيله گئندىش- گئىشله نه ايمىش مقصود؟

بىز خىلى دولاشدىق بو چولو، شەرى، كۆيو،
گزدىك بوتون آفاقدا ايللر اوزونو،
بو بولدان ائشتمەدىك كى، گلدى بىرىسى،
هرگىز گئرى دۇنمەدى گئندلر بو يولو.

سالى كى، طبايى بو شكله يارادان،
نه اىچون يئىدن گۇتوردو نظمى آرادان؟
گر قابىل ايمىش بو شكلى قىرماق نه اىچون،
ناقابىل ايمىش اگر، كىمىندىر نۇقسان؟

انى دىل آچامازسان بو معمايى سن،
دانا دندىكى نۇكتەيى ده بىلمىز سن،
سن قىر مىزى مئىله بوردا ياپ بىر جنت،
معلومو بئھىشته گندەسن گئتمەيەسن؟

سن بىل كى، بو جان آبرىلاچاقدىر سندن،
سىرى عدم ائىلر سنى پونھان گۇزدن،
مئى اىچ ھارادان گلدىگىنى دويمورسان،
شاد اول ھار ايا گئتمەلى سن، بىلمىز سن.

جئتلە جھنمى گۇرن يوخ انى دىل،
اوردان بو جھانە بىر گلن يوخ انى دىل،
بىز خوف و اومىد ائندىگىمىز اول شنىن،
جز نام، نىشانىنى بىلن يوخ انى دىل.

بو پردەيى-اسرارده يوخ كىمسەيە يول،
بو قورغوبو كئشفه بوخدور ايمكانى وصول!
يوخ تورباغىن آلتدان اۆزگه بىر منزىلیمىز،
دىنلە كى، بو جور فسانلر وار بول- بول.

بو دايره كىم بىز اوندا گنت- گل اندىرىز،
نه اولى، نه سونو بىلنمىز هرگىز.
يوخ دوغرو دئىن بىرىسى كى، بو عالمده،
گلدىك ھار ايا بىز، گندىرىك يا ھارا بىز.

اول قصر كى، مئى اىچردى بهرام اوردان،
جئىران بالا قويدو، تولكولر ائندى بووا.
بهرام بوتون عۇمرونو گور اوولاركن،
گوردون نئجه اوولادى اونو گور آما؟

اوستونده بو توپراغىن ياتانلار گۇرورم،
آلتىندا دخى گىزلى قالانلار گۇرورم.
هر قدر بو دشتى عدمه كىم باخىرام،
دايم گندەرك قايتمايانلار گۇرورم.